

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Het cDA mag 'duurzaamheid' niet laten lopen

door *Aart Jan de Geus*

De auteur is bestuursvoorzitter van de Bertelsmann Stiftung en was voorzitter van het Strategisch Beraad in 2012.

De 'zeven principes' die de cDA-partijleider onlangs presenteerde zijn een goed begin, zeker nu het cDA oppositie voert. Maar het is slechts het halve werk. De partij moet aan de slag, met name met het thema duurzaamheid.

Met zijn toespraak op het cDA-partijcongres in 's-Hertogenbosch op 1 juni heeft Sybrand van Haersma Buma zijn visitekaartje afgegeven. Zijn ambitie is niet om politiek leider te zijn van een bestuurderspartij. Zijn ambitie is om politiek leider te zijn van een 'volkspartij met idealen, die oog heeft voor de zorgen van gewone mensen'. Met deze toespraak positioneert Buma het cDA, als middenpartij, met het accent op 'minder overheid, meer samenleving'. Voorwaar een goed begin, zeker nu het cDA oppositie voert, maar ook slechts het halve werk, want het belangrijke thema duurzaamheid is nog niet in stelling gebracht.

* * *

Buma zet in zijn toespraak zeven principes neer. Deze principes laden zijn politieke gezicht. Ze betreffen uitgesproken christen-democratische thema's, aansluitend bij de

realiteit van vele Nederlanders, en steeds in contrast met huidig kabinetsbeleid. Daarmee kan het cDA zich verder als solide middenpartij profileren. Maar hoe verhouden deze principes zich tot de cDA-uitgangspunten, en tot het rapport *Kiezen en Verbinden* van het Strategisch Beraad 2012?

Allereerst is het goed dat de politiek leider van het cDA een aantal duidelijke lijnen trekt. In verschillende toonaarden, ook in het rapport van het Strategisch Beraad, is vanuit de partij gevraagd om authentiek leiderschap. Welnu, dat krijgen we van Buma, in heldere bewoordingen. De achtergrond van deze roep om herkenbaarheid was de indruk dat vele compromissen het cDA verpletst hadden. Terecht benut Buma de oppositierol als mogelijkheid om samen met de andere fractieleden geregeld stevig positie te kiezen, maar standpunten niet dicht te timmeren. Zo blijft er ruimte over om in het politieke handwerk slagvaardig te opereren en om in dialoog met de samenleving oplossingen te vinden voor actuele en toekomstige vraagstukken. Ook de nu gepresenteerde zeven principes passen in deze stijl.

Het eerste principe is direct een schot in de roos: 'de samenleving, niet de overheid'. Het huidige kabinet verschuift weliswaar veel, maar nationale overheidstaken in de sfeer van werk en inkomen, zorg, wonen, gaan vooral naar gemeenten. De bezuinigingsdrift van vvd en de machtshonger van PvdA-politici in grote gemeenten zorgen voor een valse subsidiariteit: het lijkt mooi, maar het

is een giftige cocktail. De gemeenten hebben immers noch de middelen, noch de kennis om de stortvloed aan nieuwe taken goed uit te voeren. Het CDA wil ook minder nationale overheid, maar dan een verschuiving juist naar mensen en hun organisaties, en dat zeer gericht, om de kwaliteit en het beheer van voorzieningen te vergroten. Dit speelt bijvoorbeeld rondom scholen en kinderopvang. Deze benadering is niet nieuw, spooft met het bekende CDA-uitgangspunt 'gespreide verantwoordelijkheid', en is door het Strategisch Beraad thematisch uitgewerkt in het hoofdstuk 'Slagvaardige overheid'. Was al van de paarse kabinetten bekend dat het maatschappelijk middenveld werd miskend en overgeslagen, ook het kabinet-Rutte II laat zich weinig gelegen liggen aan de eigen verantwoordelijkheid van woningcorporaties, zorgverzekeraars, ziekenhuizen, beroepsgroepen in de zorg, scholen, ouders, buurtbewoners. Verschillende dossiers, zoals woningmarkt en AWBZ, zitten mede daardoor op slot. De 'markt' werkt niet en met de beste wil van de wereld kan de overheid alleen de belangrijke vragen rond huisvesting en langdurige zorg niet oplossen. Daarvoor is een sterke samenleving nodig. Dit begint met vertrouwen geven aan mensen en hun organisaties. Terecht weigerde het CDA medewerking aan een waardeloos compromis betreffende woningbouw, en ook in de zorg doet het CDA er goed aan om echte oplossingen te zoeken, en niet mee te werken aan geschipper.

* * *

VVD en PvdA zorgen voor een valse subsidiari- teit

Buma spint met zijn principes 'iedereen een taak' en 'tegen profiteurs' verder aan de CDA-draad van het persoonlijk appel op mensen om naar vermogen mee te doen aan de samenleving. Helaas noemt hij in deze toespraak 'solidariteit' niet expliciet, terwijl het toch bij uitstek een CDA-uitgangspunt is. Waarschijnlijk ziet Buma solidariteit als een versleten term die tegelijk mainstream is in het huidige politieke landschap. Daar zit wat in, want de vraag is inderdaad hoe je een zo algemeen uitgangspuntig kan neerzetten. Het Strategisch Beraad heeft hier lang over gediscussieerd, ook met mensen in het land. De uitkomst was de eigentijdse combinatie van 'to comfort and to challenge': ondersteunen, toerusten en uitdagen. Die combinatie moet worden toegepast, niet in meer regels, maar in maatwerk.

De tijd is voorbij dat we solidariteit in regels konden vatten. In allerlei debatten over herziening van de verzorgingsstaat ligt er voor het CDA de schone taak om te staan voor de eigenheid van mensen en situaties. Een jonge moeder die werk zoekt, een bejaarde man die het qua vervoer alleen niet meer redt – we moeten naar maatwerk in solidariteit. Dat kan door de professional in de zorg, het onderwijs, de bijstand enzovoort meer ruimte te geven om te beslissen. 'Frontlijnsturing' wordt dit ook wel genoemd: de professional die de begeleiding geeft, bepaalt wat de beste oplossing is, tot op individueel niveau. Drie andere Buma-principes betreffen 'familie', 'Europa' en 'Toekomstige Generatie'. Deze sluiten direct aan bij eerdere recente

CDA-keuzen. ‘De familie is ons fundament’, zegt Buma, en daarmee scheidt hij welbewust ruimte ten opzichte van het bekende CDA-begrip ‘gezin als hoeksteen van de samenleving’. Het gezin in traditionele vorm bestaat steeds minder, maar de banden tussen familieleden zijn onverminderd van vitale betekenis. Ook het Strategisch Beraad wees in deze richting.

* * *

Nadere beschouwing verdient het principe ‘Eerlijke Economie’, om wat Buma zegt en om wat hij niet zegt. Wat hij zegt is waar en goed: hij pleit voor meer ruimte voor ondernemers en meer moraal in het bedrijfsleven. Wat hij niet zegt is dat we als CDA naar een duurzame economie willen. Het laatste principe is ‘De toekomst van onze kinderen’. Door dit met ‘Eerlijke Economie’ te combineren kom je onvermijdelijk bij duurzaamheid uit. Buma zegt terecht ‘het was allang duidelijk dat economie het milieu en de leefomgeving belastte’, maar deze constatering krijgt in zijn speech verder nog geen richting. Wat mij betreft moet het CDA hiermee veel verder gaan. Het perspectief moet verschuiven van ‘verbruiken’ naar ‘waarderen’, zoals nadrukkelijk bepleit door het Strategisch Beraad. We kunnen natuur, energiebronnen en mensen niet ongestraft uitputten. We willen een circulaire economie waarin natuur, grondstoffen en menselijk kapitaal op peil blijven. Dit is spannend maar noodzakelijk, en vergt een radicale visie op economisch beleid; naar meer innovatie en het belasten van winst, maar ook van vervuiling en verbruik.

Het thema duurzaamheid lijkt misschien niet erg populair, maar dat is schijn. De jonge generatie kan hiervoor zeker gewonnen worden. En ook in het bedrijfsleven is de omslag reeds in volle gang, simpelweg omdat daar ook betrokken mensen werken die verantwoordelijkheid willen nemen. Het thema duurzaamheid is de laatste tijd vaak vertaald in meer regelgeving, en haaks gesteld op economische groei. Deze tegenstelling is onjuist en zeer gevaarlijk. Ook hier geldt: de markt werkt niet perfect, maar de overheid kan de uitdagingen van duurzaamheid ook niet alleen aan. Hier is het maatschappelijk initiatief nodig en de erkenning daarvan door de overheid. Mensen die in hun buurt samen voedsel produceren, aannemers die energieneutrale woningen bouwen, werkgevers die hun mensen voorbereiden op langer doorwerken, allemaal geweldige initiatieven van onderaf. En dit past het CDA buitengewoon goed: het CDA is het aan zijn uitgangspunten (‘rentmeesterschap’) verplicht om duurzaamheid na te streven; geen andere politieke partij heeft een zo duidelijke inspiratiebron voor deze richting. Ook als oppositiepartij kan het CDA hiermee uit de voeten: energievoorziening, openbaar vervoer, autoverkeer, bouwen, wonen, pensioenen – al deze thema’s behoeven duurzame toekomstvisies waarbij het CDA in de Eerste en Tweede Kamer het verschil kan maken. Een mooie uitdaging voor onze parlementariërs, maar zeker ook een uitdaging voor de hele partij, in al haar geledingen.